

do 19 apr 2018
20.00 Concertzaal

SWEDISH CHAMBER ORCHESTRA

Isabelle Faust speelt Sibelius

— CONCERT —
— GEBOUW —
— BRUGGE —

Biografieën

Het **Swedish Chamber Orchestra** werd opgericht in 1995. Twee jaar later werd Thomas Dausgaard aangeduid als dirigent. Hij stelde het orkest onder meer tot doel om alle orkestrale werken van Beethoven op te nemen. De langdurige samenwerking met Dausgaard resulteerde in een breed repertoire met opnames van Schumann, Schubert, Brahms, Bruckner, Tchaikovsky, Dvořák en Wagner, maar ook van nog levende componisten als H.K. Gruber en Brett Dean. Sinds 2004 concerteert het orkest wereldwijd op de meest gerenommeerde podia.

Thomas Dausgaard (DE) staat bekend om zijn creativiteit en innovatie in zijn programma's, zijn opwindende live-uitvoeringen en zijn geroemde - en vaak bekroonde - opnames. Dausgaard is chef-dirigent van het BBC Scottish Symphony Orchestra en het Swedish Chamber Orchestra, muziekdirecteur (vanaf seizoen 2019-2020) en eerste gastdirigent van de Seattle Symphony en als eredirigent verbonden aan het Orchestra della Toscana en het Danish National Symphony Orchestra. Daarnaast werkte hij samen met de meest vooraanstaande orkesten en was hij te gast op concertpodia overal ter wereld.

Violiste **Isabelle Faust (DE)** kreeg al op jonge leeftijd internationale erkenning dankzij een Eerste Prijs op het Leopold Mozart Concours te Augsburg (1987) en een Gramophone Young Artist of the Year Award (1997). Inmiddels is ze uitgegroeid tot internationale soliste aan de zijde van onder meer Claudio Abbado, James Levine en Sakari Oramo. Ze is vertrouwd met repertoire uit alle stijlperiodes en verzorgde premières van verschillende werken, bijvoorbeeld de aan haar opgedragen composities van Jörg Widmann. Voor het label Harmonia Mundi nam ze werken op van Bach tot Hartmann, waaronder concerten van Haydn en Bach en het complete oeuvre voor viool en piano van Bartók, Fauré, Schubert en Schumann. Haar instrument is de 'Doornroosje'-Stradivarius uit 1704, die haar in bruikleen gegeven wordt door de L-Bank Baden-Württemberg.

Uitvoerders & programma

19.15 Inleiding door Yves Senden

—

Swedish Chamber Orchestra: orkest
Thomas Dausgaard: dirigent
Isabelle Faust: viool

—

Albert Schnelzer (1972)
A Freak in Burbank (2007)

Jean Sibelius (1865-1957)
Vioolconcerto in d, opus 47 (1903, originele versie)

- Allegro moderato
- Adagio di molto
- Allegro, ma non tanto

pauze

Johannes Brahms (1833-1897)
Symfonie nr. 4 in e, opus 98 (1884-85)

- Allegro non troppo
- Andante moderato
- Allegro giocoso
- Allegro energico e passionato

Dit concert is een keuze van THE KEYS. THE KEYS-club is een dynamische groep van jonge ondernemers, muzikanten en cultuurliefhebbers, die het Concertgebouw steunen om zijn ambities waar te maken. Interesse? www.the-keys.be

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Dit concert wordt rechtstreeks uitgezonden door Klara. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden - ook tussen de delen.

ORKESTRAAL

bio

Een concerto, een symfonie, en een... freak

Tim Burton en Haydn

Albert Schnelzer (Zweden, 1972) zou aanvankelijk ingenieur worden, maar koos uiteindelijk voor compositie. Met een muzikale interesse voor zowel Beethoven als Pink Floyd, romantiek, folk en metal streeft hij ernaar om zijn muziek te laten klinken volgens een directe, hoorbare logica. Dat doet hij niet alleen met energetische gebaren, maar ook met lyrische gestes. Voor het opdrachtwerk *A Freak in Burbank* (2007) vertrok hij in eerste instantie vanuit de muzikale wereld van Haydn. Tijdens de compositorische genese van het werk las Schnelzer geregeld in een biografie over de cineast Tim Burton. Het trof hem daarbij dat het humoristische van Haydn raakvlakken vertoonde met het burlieke van Burton, en zelfs in die mate dat de impact van de figuur van Burton toenam, totdat de compositie uiteindelijk '10% Haydn, 90% Burton' werd. Schnelzer schildert de ondeugende jeugd van Burton in een voorstad in Burbank en vertaalt dat in een sterk gedreven, toegankelijke en direct aansprekende compositie.

Met toestemming van de familie

Reeds als jonge student voelde de Finse componist Jean Sibelius (1865-1957) zich aangetrokken tot de viool en koesterde hij de hoop vioolvirtuoos te worden. Later, toen duidelijk werd dat een dergelijke ambitie niet kon gerealiseerd worden, zou hij zijn fascinatie voor het instrument kanaliseren door ervoor te componeren. Dat resulteerde in het *Vioolconcerto* (1903), later gevolgd door onder meer twee serenades (1913) en zes humoresken (1917) voor viool en orkest. Uit zijn dagboek blijkt dat het vioolspel hem niet losliet: 'Ik droomde dat ik twaalf jaar was en een virtuoos', zou hij in 1915 neerschrijven.

- Sibelius had als solist Willy Burmester in gedachten; agendaproblemen strooiden evenwel meermaals roet in het eten.
- Brahms slaagt erin de verworvenheden van zijn idool Beethoven op een nog hoger plan te tillen.

Het *Vioolconcerto* kwam tot stand te midden van financiële en alcoholische problemen. Sibelius had als solist Willy Burmester in gedachten, de voormalige aanvoerder van het Filharmonisch Orkest van Helsinki en had al concrete plannen met hem gemaakt in verband met de uitvoering. Wegens praktische agendaproblemen zag Sibelius zich verplicht de première niet met Burmester maar met een andere violist te laten doorgaan: op 8 februari 1904 zou Viktor Nováček het werk creëren in Helsinki, en daarbij niet bepaald schitteren. Burmester, die zich terecht verongelijkt voelde, zette zijn gekrenkte trots opzij en verzekerde Sibelius dat hij het werk meer eer zou aandoen. Sibelius begon intussen te twifelen en besloot het werk terug te trekken voor revisie. Hij liet de herwerking in Berlijn publiceren, waarop werd beslist – daar ook nu bleek dat Burmesters agenda te vol zat – dat de Tsjechische violist Karel Halír de première zou krijgen, onder de dirigerestok van Richard Strauss. Sibelius stemde in met deze gang van zaken en woonde het concert bij op 19 oktober 1905. Toen Burmester hier lucht van kreeg, zwoer hij het werk nooit te zullen uitvoeren. Sibelius schrapte daarop zijn oorspronkelijke opdracht aan Burmester en droeg het werk

op aan het twaalfjarige wonderkind Ferenc von Vecsey, die het werk in 1910 zou brengen in Berlijn en Wenen.

Het concerto is, in de lijn van het romantische concept, sterk solistisch gedacht (dit in tegenstelling tot Brahms' *Vioolconcerto*, dat symfonisch is gedacht). In het eerste deel valt vooral het lyrische, meditatieve karakter op dat uitgaat van de solopartij, terwijl de krachtige ritmiek door het orkest wordt aangeleverd. Het trage middendeel verkent een rijk kleurenpalet, waarbij de lange, expressieve lijnen van de solist nadien worden overgenomen door het orkest. Van het slotdeel – ooit omschreven als een 'polonaise voor ijsberen' – wordt gezegd: 'snel, natuurlijk, maar niet sneller dan het perfect kan gespeeld worden *von oben!*'. Naast het bemeesteren van de hoge technische vereisten staat de solist ook voor een andere, grotere uitdaging: ervoor zorgen dat dit breed uitgesponnen concerto muzikaal coherent blijft. Isabelle Faust zal – met toestemming van de Sibeliusfamilie – vandaag niet de herwerkte versie uit 1905 spelen maar de zelden gehoorde, originele versie uit 1903.

'Toen bleek dat Sibelius nooit een vioolvirtuoos zou worden, kanaliseerde hij zijn fascinatie voor de viool in composities voor het instrument.'

Brahms, Beethoven en Bach

Voor Johannes Brahms (1833-1897) werkte het kwaliteitsvolle oeuvre van zijn grote voorbeeld Beethoven zodanig verlamvend dat hij zeer lang aarzelde om zelf aan een symfonie te beginnen. In zijn ogen mislukte de eerste poging en hij vormde dat muzikaal materiaal om tot zijn eerste pianoconcerto. Pas enkele decennia later, in 1877, zal hij zijn eerste echte symfonie schrijven. De raakvlakken met Beethoven zijn duidelijk aantoonbaar, en de uitpuring van diens stijl evenzeer: Brahms slaagt erin de verworvenheden van zijn idool op een nog hoger plan te tillen. Die tendens wordt bestendigd in de *Symfonie nr. 4 in e*, voltooid in 1885. Brahms kiest ervoor de hoekdelen als monolieten te presenteren, en de middenbewegingen (het tweede en derde deel) als lichtere intermezzos op te vatten. Markant in het eerste deel is de openingsmelodie. Brahms is een van de eerste componisten die voor zijn thema zo mathematisch te werk gaat in de keuze van de noten: hij rijgt tertsen aan elkaar, eerst dalend (si-sol-mi-do-la-fa#-re-si), vervolgens stijgend (mi-sol-si-re-fa-la-do), overigens zonder dat een dergelijke rationele aanpak kunstmatig overkomt. Het laatste deel kan gelden als een modelvoorbeeld van de romantische karaktervariaties. Brahms vertrekt van een melodische (bas)lijn, ontleend (met wijzigingen) aan het slotdeel van Bachs cantate BWV150, en organiseert dat materiaal als een passacaglia (*een stuk met steeds dezelfde melodie in de baslijn en altijd wisselende variaties in de bovenliggende melodieën, red.*). Bij elke herneming wijzigt hij ingrijpend het karakter, waardoor deze hele beweging een indrukwekkende staalkaart wordt van Brahms' orkestrale, timbrale en melodische inventiviteit.

— Yves Senden

TWEE 'DUIZELINGWEKKENDE' JAREN

Sibelius componeerde zijn enige vioolconcerto in 1903 en herwerkte het in 1905. De versie van 1903 werd gecreëerd in Helsinki op 8 februari 1904. Solist was Viktor Nováček en Sibelius zelf dirigeerde. De herziene versie van 1905 werd in Berlijn voor het eerst uitgevoerd met als solist Karl Halíř en als dirigent niemand minder dan Richard Strauss. De jaren 1903 en 1905 behoren, althans volgens de Engelse historicus Philipp Blom, tot de periode van de 'duizelingwekkende' jaren (1900-1914).

Op het einde van de voorafgaande eeuw hadden Marie en Pierre Curie twee nieuwe elementen ontdekt: polonium en radium. Voor deze ontdekking kregen ze in 1903 samen met Henri Becquerel de Nobelprijs voor Natuurkunde. Marie Curie was daarmee de eerste vrouw ooit die een Nobelprijs kreeg. Door haar zwakke gezondheid konden de Curies evenwel pas in 1905 naar Stockholm afreizen om hun prijs in ontvangst te nemen. In 1905 verschenen in deel 17 van de *Annalen der Physik* drie artikels van een zekere Albert Einstein. Het derde - 'een onderzoek naar de elektrodynamica van bewegende lichamen' - zou met zijn inzichten rond de speciale relativiteitstheorie een ware revolutie veroorzaken, niet alleen in de wetenschap maar ook in onze manier van denken.

Ook het jaar 1903 kende een aantal gebeurtenissen die een onuitwisbare stempel drukten op zowel het culturele als alledaagse leven van de twintigste eeuw. Op 15 juni 1903 kwam *met The great train robbery* van Edwin S. Porter de eerste Amerikaanse langspeelfilm en tevens de eerste 'western' in de bioscopen. Op 19 juli 1903 behaalde Maurice Garin (wie kent

deze wielrenner nog?...) de overwinning in de allereerste Tour de France, die 16 dagen duurde. De Women's Social and Political Union (WSPU), later de 'suffragettes' genoemd, werd op 10 oktober in Manchester opgericht. Stemrecht voor vrouwen was hun hoofddoel. Veertig meter ver vlogen de gebroeders Wilbur en Orville Wright uit Ohio in hun vliegtuig de *Flyer* op 17 december 1903. Ze tekenden zo voor de eerste succesvolle vlucht met een vliegtuig.

De Franse populaire schrijver Jules Verne overleed op 24 maart 1905 maar voor de schilderkunst was 1905 een baanbrekend jaar. In een lampenfabriek in Dresden richtte een groep Duitse expressionisten haar eerste tentoonstelling in. De oprichters van de groep waren Fritz Bleyl, Erich Heckel, Ludwig Kirchner en Karl Schmidt-Rottluff die de groep de naam 'Die Brücke' gaf. Op 1 oktober opende in Parijs het Herfstsalon. Vooral het in een ruimte bij elkaar gehangen werk van Matisse, Marquet, Derain, De Vlaminck, Rouault e. a. viel op door zijn felle kleuren en grillige vormen. Al vlug kregen de schilders de bijnaam 'Les Fauves'. Nog in 1905 vielen de overlijdens van de Vlaamse dichter Jules de Geyter (tekstschrijver van de Internationale), baron François Auguste de Lamermont en schilder Constantin Meunier te betreuren. 1905 was uiteraard ook een vruchtbaar geboortjaar. De Nederlandse schrijfster Anna Blaman, de Duitse architect Albert Speer, de Amerikaanse filmster Henry Fonda, de Franse filosoof Jean-Paul Sartre, de Duitse componist Peter Kreuder, de Zweedse filmdiva Greta Garbo en de Amerikaanse jazzpianist Earl Hines zagen in 1905 het levenslicht.

— Johan Huys

Swedish Chamber Orchestra

eerste viool

Urban Svensson
Katarina Andreasson
Roger Olsson
Hans Elvkull
Lena Sjölund
Olof Ericsson
Johan Andersson
Lena Ludeen

tweede viool

Heon Woo Kim
Anna Jansson
Cecilia Bukovinszky
Robert Bruus
Christina Olofsdotter Hallberg
Tony Larsson

altviool

Göran Fröst
Fredrik Hulthe
Mikael Ludeen
Kate Pelly
Paul Morgan

cello

Mats Levin
Samuel Coppin
Rajmund Follmann
Torbjörn Rapp

contrabas

Sebastien Dube
Josee Deschenes
Fabian Dahlkvist

fluit

Alissa Rossius
Urban Hallberg

hobo

Karin Egardt
Lisa AlMBERG

klarinet

Alberto Alvarez-Garcia
Cristina Mateo Sáez

fagot

Patrik Håkansson
Marcus Carlsson
Adam Nyquist

hoorn

Terese Larsson
Göran Hulphers
Alexander Hambleton
Virginia Simon Monje

trompet

Anders Hemström
Margit Csökmei

trombone

Niklas Almgren
Jonas Larsson
Anders Wiborg

pauken

Lars Fhager

percussie

Erik Lång

In de kijker

VRIJDAG

18 MEI 2018

20.00 Concertzaal

Budapest Festival Orchestra Mahler. *Das Lied von der Erde*

'Is dit voor het publiek nog wel uit te houden?', zo vroeg een getormenteerde Mahler zich af over *Das Lied von der Erde*. Hij componeerde deze liedcyclus op oud-Chinese gedichten na het overlijden van zijn dochtertje Maria Anna. Het beklemmende *Abschied*, waarin de laatste woorden 'ewig ... ewig' bijna onhoorbaar wegsterven in een eeuwige stilte, bezorgt de luisteraar klamme handen. Muziek doorschoten met verdriet en vergankelijkheid, die niemand onberoerd laat.

Laat weten wat u van het concert vond op

 ConcertgebouwBrugge
 @concertgebouwbr

info & tickets +32 70 22 12 12 — In&Uit: 't Zand 34, Brugge

concertgebouw.be

ZONDAG

03 JUN 2018

15.00 Concertzaal

BBC Scottish Symphony Orchestra Elgars hits

De muziek van Edward Elgar klinkt zoals zijn persoonlijkheid: extravert, warm en geniaal in diepe zelfreflectie en melancholie. In zijn *Celloconcerto* uit 1919 weerklinkt de gruwel en het leed van WO I. De cello krijgt evenwel ook alle ruimte om te zingen in dramatische monologen en virtueuze passages. Die virtuositeit vindt een vervolg in de mysterieuze *Enigmavariaties*, die dankzij hun wagneriaanse pathos en lyriek ook nu nog een waar genot zijn voor het oor.